

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2021/1135
Toplantı Tarihi/Sayısı : 6.4.2022/9
Karar Numarası : 2022/205
Başvuran : H. M. Ç.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Rize L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, nakil talebinin kabul edilmemesi sonucu özel ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuru dilekçesi 23.11.2021 tarihinde ve 1135 başvuru numarasıyla kayda alınmıştır. Başvuru formu ve ekleri üzerinde yapılan ön incelemede, başvurunun esas incelemesinin Ulusal Önleme Mekanizması birimi tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru dilekçeleri ve ekleri doğrultusunda, esas incelemesi gerçekleştirilen başvuruda yer alan iddialar ve olgular şu şekildedir:

a. Başvuran devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya çalışmak suçundan Erzurum (Kapatılan) Devlet Güvenlik Mahkemesinin 16.05.2000 tarih ve 2000/... Esas, 2000/... Karar sayılı ilamı ile müebbet ağır hapis cezasına çarptırılmış olup Rize L Tipi Ceza İnfaz Kurumunda bulunmaktadır.

b. Başvuran müebbet hapis hükümlüsü olarak 29 yıldır cezasını çekmekte olduğunu, bugüne kadar nakledildiği kurumların ailesinin ikamet ettiği yere uzak ceza infaz kurumları olduğunu, en son gerçekleştirilen sevk sonucu 23.11.2011 tarihinde halen kalmakta olduğu Rize L Tipi Ceza İnfaz Kurumuna nakledildiğini, ailesinin ikamet ettiği yere yakın bir ceza infaz kurumuna nakledilmesi talebi ile yazdığı dilekçelerin 'kapasite doluluğu' gerekçesi ile reddedildiğini iddia etmektedir.

c. Başvuranın nakil talebiyle en son yazdığı 01.09.2021 tarihinde yazmış olduğu nakil talebi konulu dilekçe, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 27.09.2021 tarihli yazısı ile talep edilen ceza infaz kurumlarının kapasitelerinin dolu olması nedeniyle uygun görülmemiştir.

d. Başvuran nakil talebinin uzun bir süredir uygun görülmemesinin ayrımcı muamele içerdiği gerekçesiyle insan haklarına aykırılık teşkil ettiğini ve hasta ve yaşlı aile bireylerinde manevi ıstıraba sebebiyet verdiğini iddia etmektedir.

4. Başvuranın iddialarıyla ilgili olarak, 6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca hak ihlali iddiasına muhatap kurum olan Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden 16.12.2021 tarihli yazımız ile görüş talep edilmiştir. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün göndermiş olduğu 30.12.2021 tarihli yazılı görüşte başvuranın iddialarına yanıt verilmiştir. İlgili sayılı cevabi yazıda özetle;

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

a. Nakil taleplerinin incelenmesinde; kurumun kapasitesi, güvenliği ve hangi suç türüne ait odaların bulunduğu, kişilerin can güvenliğine ilişkin olarak da, talepte bulunanın hasım olarak bildirdiği bir kişinin talep ettiği kurumda bulunup bulunmadığı gibi hususlar göz önünde bulundurulduğundan, her talebin uygun değerlendirilemediği,

b. Bunun yanı sıra Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 20.08.2021 tarihli genel yazısıyla hükümlü ve tutukluların 01.09.2021-10.09.2021 tarihleri arasında TENSİS üzerinden bir defaya mahsus isteğe bağlı nakil taleplerinin alınacağını tüm Cumhuriyet başsavcılıklarına bildirildiği, 10.09.2021 tarihinde sistemin otomatik olarak nakillere kapatıldığı, adı geçenin de söz konusu tarihler arasında nakil talebinde bulunduğu, ancak talep ettiği kurumların kapasitesinin dolu olması nedeniyle naklinin Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 27.09.2021 tarihli yazısıyla uygun olarak değerlendirilemediği, bu konuda, Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulunun tavsiyeleri doğrultusunda ileriki aylarda nakillerin tekrar açılması ve adı geçenin de isteğe bağlı nakil talebinde bulunması halinde talebinin değerlendirilebileceği ifadelerine yer verilmiştir.

5. 6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca muhataptan alınan yazılı görüş 11.01.2022 tarihli yazımız ile başvuranlara iletilmiştir.

6. Başvuran daha sonra iddialarını tekrarlayan 25.01.2022 tarihli dilekçesinde özetle:

a. Kapasite doluluğu iddialarına ilişkin olarak nakil talebinde bulunduğu ceza infaz kurumlarının, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından duyurulan güncel listede isimlerinin yazıyor olması ve nakil döneminde bahsi geçen kurumlara nakli uygun görülen ve nakledilen kişilerin olması konularının kapasite doluluğu hususuyla çelişmekte olduğunu,

b. Kapasite doluluğu ifadesinin göreceli ve yanıltıcı olduğunu, bu durumun başvuranın aleyhine keyfi bir şekilde uygulandığını,

c. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 2022 yılı Ocak ayına mahsus olmak üzere açtığı nakil dönemi kapsamında 03.01.2022 tarihinde tekrar nakil talebinde bulunduğunu iddia etmekte başvurusunun dikkate alınmasını talep etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

a) Ulusal Mevzuat

7. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı" başlıklı 17'nci maddesinde "*Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz...*" hükmü yer almaktadır.

8. Anayasa'nın 20'nci maddesinde "*Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.*" hükmü yer almaktadır.

9. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "İnfazda Temel İlke" başlıklı 2'nci maddesinin 2'nci fıkrasına göre "*Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz.*"

10. 29.12.2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "İnfazda temel amaç" başlıklı 3'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında "*Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır.*" hükmü yer almaktadır.

11. Mezkûr Kanun'un 6'ncı maddesinde "*Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin düzenli bir yaşam sürdürmeleri sağlanır. Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna*

saygının korunmasını sağlayan maddi ve manevi koşullar altında çektirilir. Hükümlülerin, Anayasada yer alan diğer hakları, infazın temel amaçları saklı kalmak üzere, bu Kanunda öngörülen kurallar uyarınca kısıtlanabilir.” hükmü yer almaktadır.

12. Mezkûr Kanun’un “Nakiller” başlıklı 53’üncü maddesinin 1’inci fıkrasına göre “Hükümlüler, kendi istekleri veya toplu sevk, disiplin, asayiş ve güvenlik, hastalık, eğitim, öğretim, suç ve yargılama yeri nedenleriyle başka bir kuruma nakledilebilirler.”

13. Mezkûr Kanun’un “Kendi İstekleri ile Nakil” başlıklı 54’üncü maddesinin 1’inci fıkrasına göre “Hükümlülerin kendi istekleri ile buldukları kurumdan başka kurumlara nakledilebilmeleri için; (a) Gitmek istedikleri kurumlardan durumlarına uygun en az üç yeri belirten bir dilekçe vermeleri, (b) Nakil giderlerini peşin olarak ödemeyi kabul etmeleri, (c) Ceza infaz kurumlarında bulunması gereken sürenin üç aydan fazla olması, (d) İyi hâl göstermeleri, disiplin cezası almamış veya kaldırılmış olması, (e) İsteğe bulunulan kurumda yer, kapsama gücü ve sınıfının uygun bulunması ve tutukevi olmaması, (f) Mahkûmiyet sürelerine uygun hükümlülerin barındırıldığı bir kurum olması, (g) Daha önce disiplin nedeniyle ayrılmak zorunda kaldıkları kurum olmaması” gerekir.

14. Mezkûr Kanun’un 83’üncü maddesinde “Hükümlü, belgelendirilmesi koşuluyla eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile vasisi veya kayyımı tarafından haftada bir kez ve ayrıca kuruma kabullerinde, zorunlu hâller dışında bir daha değiştirilmemek üzere, ad ve adreslerini bildirdiği en fazla üç kişi tarafından, yarım saatten az ve bir buçuk saatten fazla olmamak üzere çalışma saatleri içinde ziyaret edilebilir. (Ek cümle: 24/1/2013-6411/9 md.) Çocuk hükümlüler için ziyaret süresi bir saatten az, üç saatten fazla olmamak üzere belirlenir. (1) (2) Birinci fıkrada belirtilenler dışındaki kimselerin ziyarete Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yazılı olarak izin verilebilir. (3) Görüşler, koşul ve süreleri Adalet Bakanlığınca hazırlanan yönetmelikle kapalı ve açık olmak üzere iki biçimde yaptırılır.” hükmü yer almaktadır.

15. 1721 sayılı Hapishane ve Tevkifhanelerin İdaresi Hakkında Kanun’un 5’inci maddesinde “Lüzumu takdirinde mahpusların bir hapishaneden diğerine nakilleri Adliye Vekaletinin müsaadesiyle caiz olabilir.” hükmü yer almaktadır. Bu hüküm ile ceza infaz kurumları arasında gerçekleştirilecek nakil işlemlerine izin verme hususunda Adalet Bakanlığının yetkili olduğu belirtilmiştir.

16. Mezkûr Kanun’un “Zorunlu Nedenlerle Nakil” başlıklı 56’ncı maddesinde göre “(1) Kurumların elverişsiz ve yetersiz kalması, kapsama gücünün açılması, kullanılamaz hâle gelmesi, asayiş, güvenlik, doğal afet, yangın ve büyük onarım gibi zorunlu nedenlerle başka kurumlara nakledilmeleri gerekli görülen hükümlüler, yargı çevresi dışında Adalet Bakanlığınca belirlenen ve konumlarına uygun olan diğer kurumlara nakledilebilirler.”

17. 20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun 9’uncu maddesinin (i) bendinde, Kurumumuzun “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” ile görevli olduğu düzenlenmiştir. 6701 sayılı Kanununun 9’uncu maddesinin 1’inci fıkrasının (f) bendine göre “İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek”, 9’uncu maddesinin 1’inci fıkrasının (h) bendine göre “İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak” Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

18. Aynı Kanun’un “Kurulun Görev ve Yetkileri” başlıklı 11’inci maddesinin 1’inci fıkrasının () bendinde “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını ve bu kapsamda resen yürütülen incelemeleri karara bağlamak.” Kurulun

görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

19. 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Ön incelemenin yapılması” hususunun düzenlendiği 48’inci maddesinin 1’inci fıkrasına göre *"Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur..."*

20. Mezkûr Yönetmelik’in "İhlal kararı" başlıklı 69’uncu maddesine göre *"İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olduğu kanaatine varılması hâlinde ihlal kararı verilir."*

21. Mezkûr Yönetmelik’in "Ret kararı" başlıklı 72’nci maddesine göre *"İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olmadığı kanaatine varılması hâlinde ret kararı verilir."*

b) Uluslararası Mevzuat

22. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) "İnsan haklarına saygı yükümlülüğü" başlıklı 1’inci maddesi şöyledir: *"Yüksek Sözleşmeciler Tarafından kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar."*

23. 1955 tarihli Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Mandela Kuralları) 58’inci maddede *"Mahpuslara, aileleri ve arkadaşları ile gerekli denetim altında, düzenli aralıklarla aşağıdaki şekilde iletişim kurmalarına izin verilir: (a) Karşılıklı yazışarak, mümkün olduğu durumlarda telekomünikasyon, elektronik, dijital ve diğer araçları kullanarak ve (b) Ziyaret kabul etmesiyle"* denilmektedir.

24. Mandela Kuralları’nın 59’uncu maddesinde *"Mahpuslar, mümkün olduğu ölçüde, evlerine veya sosyal iyileştirme yerlerine, yakın yerleştirilir."* denilmektedir.

25. Siyasi ve Medeni Haklar Uluslararası Sözleşmesi’nin 17’nci maddesinde *"Hiç kimsenin özel ve aile yaşamına, konutuna veya haberleşmesine keyfi veya hukuka aykırı olarak müdahale edilemez; onuru veya itibarı hukuka aykırı saldırılara maruz bırakılamaz."* denilmektedir.

26. AİHS’in “İşkence yasağı” başlıklı 3’üncü maddesine göre *"Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz."*

27. Sözleşmenin "Özel ve aile hayatına saygı hakkı" başlıklı 8’inci maddesi şöyledir: *"(1) Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. (2) Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir."*

28. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 9 Aralık 1988 tarihli ve 43/173 sayılı kararıyla kabul edilen, "Herhangi Bir Şekilde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunmasına İlişkin Prensipler Bütünü" nün "Aile mensupları ve dış dünya ile iletişim kurma hakkı" başlıklı 19’uncu maddesinde *"Tutulan veya hapsedilen bir kimseye kanunda veya kanuna dayanan bir düzenlemede belirtilen makul şartlara ve sınırlamalara tabi olarak, özellikle aile üyeleri tarafından ziyaret edilebilme ve onlarla haberleşme gibi, dış dünya ile iletişim kurabilmesi için kendisine yeterli imkân verilir."* hükmü, "İkametgâhına yakın bir yerde tutulma hakkı" başlıklı 20’nci maddesinde; *"Tutulan veya hapsedilen kişi talep ettiği takdirde, mümkün olduğu ölçüde ikamet ettiği yere makul uzaklıktaki bir tutukevinde veya hapisanede tutulmalıdır."* hükmü yer almaktadır.

29. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında REC (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararının “Yerleştirme ve Barındırma” başlıklı 17.1., 17.2. ve 17.3. maddelerinde:

“Mahpuslar, mümkün olabildiğince evlerine veya sosyal rehabilitasyon ortamlarına yakın cezaevlerine yerleştirilmelidirler.”, “Cezaevlerine yerleştirmede, suçun devamlı takibi, güvenlik ve emniyet gerekleri ve tüm mahpuslara uygun rejimlerin sağlanması ihtiyacı hesaba katılmalıdır.”, “İlk yerleştirme ve sonradan yapılacak bir cezaevinden diğerine nakil konusunda, mümkün olabildiğince mahpusa danişılmalıdır.” hükümleri yer almıştır.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

30. Başvurunun konusunu oluşturan başvuranın nakil taleplerinin kabul edilmemesi kapsamında kötü muamele uygulandığına ilişkin olarak, ulusal önleme mekanizması görevi kapsamına giren iddiaların kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek bir neden bulunmadığından Kurumumuzca esas incelemesi yapılabilecek bir başvuru olarak değerlendirilebileceği sonucuna varılmıştır.

31. Kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlerde kötü muamele olarak kabul edilebilecek hususların farklı şekillerde tezahür etmesi mümkündür. “Bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumlarındaki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden mahpuslar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir” (AYM, Turan Günana, B. Numarası: 2013/3550, 19/11/2014 § 37).

32. Her türlü muamele, Sözleşme'nin 3'üncü maddesi anlamında kötü muamele kapsamına girmemektedir. AİHM ve AYM, muamelenin 3'üncü madde kapsamına girebilmesi için belirli bir asgari şiddet düzeyine ulaşması gerektiğini belirtmektedir. Asgari şiddet düzeyinin her somut olayda ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. Belirli bir durumda failin veya mağdurun durumu dikkate alınarak asgari eşiğe ulaşmadığı tespit edilebilecek bir muamele benzer bir durumda yine aynı açılardan değerlendirilmesi neticesinde somut olayın koşullarında asgari eşiği geçtiği yönde değerlendirilebilir.

33. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza ve Muamelelerin Önlenmesi Komitesi (CPT), mahpusların aileleriyle ve yakınlarıyla ilişkilerini devam ettirebilme imkânı verilmesi gerektiğini belirtmektedir (CPT Standartları Raporu, Paragraf 51).

34. AİHS, tutuklulara tutukluluk yerlerini seçme hakkı tanımamakta olup tutuklunun ailesinden ayrılması ve uzaklaştırılması, tutukluluğun kaçınılmaz sonucu olmaktadır. Bununla birlikte, bir kişinin ailesinden uzak bir ceza infaz kurumunda tutuklu bulunması mahpusların, hastalık sebebiyle ya da maddi sebeplerle kendilerini ziyarete gelemeyen ailelerine yakın bir cezaevine nakledilme taleplerinin başvuru sahiplerinin somut koşulları dikkate alınmadan reddedilmesini özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlali olarak değerlendirmektedir. (AİHM, Avşar ve Tekin, B. Numarası: 19302/09 ve 49089/12 § 60)

35. AİHM'e göre hükümlü ve tutukluların özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı, ceza infaz kurumu idaresinin hükümlü ve tutukluların ailesi ve yakınlarıyla temasını devam ettirecek önlemleri almasını zorunlu kılmaktadır (Messina/İtalya (No. 2), B. No: 25498/94, 28/9/2000, § 61; Ouinas/Fransa (k.k.), B. No: 13756/88, 12/3/1990; Kučera/Slovakya, B. No: 48666/99, 17/7/2007, § 127). Bu hakka getirilen sınırlamalar, suç ve düzensizliğinin önlenmesi için güvenlik nedeniyle uygulamaya konulmuş olsa da haklı bir gerekçeye dayanmalıdır. (AİHM, Gülmez/Türkiye, B. No: 16330/02, 20/5/2008, § 46)

36. Devletin hükümlü ve tutukluların ailesi ve yakınlarıyla iletişimini devam ettirecek önlemleri alması pozitif yükümlülüklerinin bir gereği olsa da hukuka uygun bir tutulmadan kaynaklanan kaçınılmaz sonuçlar nedeniyle aile hayatı kapsamındaki temasın sınırlandırılması doğaldır. Kamu düzeninin ve kurum güvenliğinin sağlanması yönündeki meşru amaç doğrultusunda ve makul bir gerekliliğin olması durumunda gerekçeleri ilgili ve yeterli şekilde açıklanarak belirli bir süre boyunca söz konusu pozitif yükümlülüğün karşılanmaması da olağan kabul

edilebilir. Ancak aile hayatına saygı hakkının gereklerinin mümkün olan ilk fırsatta yerine getirilmesi ve mahpusların ailesiyle olan temasının hızlı şekilde yeniden sağlanması bir gerekliliktir. Bu bağlamda tutuklu ya da hükümlünün aile hayatını sürdürmesini sağlamaya yeterli olacak şekilde yakın derecedeki aile bireyleriyle asgari düzeyde bir iletişim ve temas kurması her durumda sağlanmalıdır. Böylesi bir yükümlülüğün yerine getirilmesi ve tedbirler alınması, aile hayatına saygı hakkı kapsamında devletten beklenen asgari bir gerekliliktir. Birtakım teknik ya da fiziki olanakların bulunmaması, tutuklu ya da hükümlünün ailesiyle asgari şekilde iletişim ve temas kuramamasına gerekçe olarak gösterilemez. Zira mahpusun ailesiyle iletişim kurması her durumda mutlaka yüz yüze görüştürülmesi anlamına gelmemektedir. (AYM, Murat Aydın, B. No: 2016/58533, 3/7/2019, § 54-55)

37. AİHM, 23.01.2015 tarihli Vintman davasına ilişkin olarak (Vintman v. Ukrayna, 28403/05); AİHS'in, mahkûmlara cezalarının nerede infaz edileceği konusunda bir seçim hakkı tanımadığını, mahkûmların ailelerinden ayrı olduklarını ve ailelerinden uzak olmalarının hapis cezasının bir sonucu olduğunu, ancak, mahkûmun, ailesinin ziyaretlerini zorlaştıracak ya da imkânsız hale getirebilecek denli uzak bir bölgede barındırılmasının, aile hayatına müdahale teşkil edebileceğini belirtmiştir. Mahkeme orantılılık yönünden yaptığı incelemesinde ise; mahkûmun, ailesine yakın bir kuruma transfer talebinin reddi için, cezaevlerindeki aşırı yoğunluğun meşru bir gerekçe olarak öne sürülebileceğini, ancak bu durumda dahi mahkûmun görece daha yakın cezaevlerine nakli hususunun değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Aksi halde, yani kişinin nispeten daha yakın bir bölgeye nakli önünde meşru bir engel yokken uzakta bulunan bir kurumda barındırılması halinde, AİHS'nin 8'inci maddesinin ihlali sonucunun doğabileceğini vurgulamıştır.

38. Aile ziyareti alan mahpusların yeniden suç işleme olasılıklarının daha düşük olduğu ve serbest bırakılmaları için iş veya eğitim ve barınma imkânlarının, aile ziyareti almayan mahpuslara göre daha olası olduğu bulunmuştur. Yeniden suç işlemeye yaygın olarak ilişkili dinamik faktörler arasında sayılan güçlü ve destekleyici aile ve yakın ilişkiler, suçtan uzak durmada yaygın olarak önemli faktörler olarak kabul edilir. Aile ziyaretleri ve ev izinlerinin mahkûmların yeniden topluma kazandırılması sürecine katkı sağladığı yönünde genel bir kanı vardır. (bknz; İngiltere ve Galler Bölgesi Ceza İnfaz Kurumları Denetçiliği, Yetişkin Mahkûmların Rehabilitasyonu konulu Rapor, Eylül 2014)

3 9. Dünya Sağlık Örgütü'nün 11 Mart 2020 tarihinde COVID-19 hastalığını pandemi ilan etmesinden hemen sonra 12 Mart 2020 tarihinde Adalet Bakanlığı bünyesinde Koronavirüs Takip Komisyonu oluşturulmuş ve Sağlık Bakanlığı Bilimsel Danışma Kurulu'nun ceza infaz kurumlarına ilişkin tavsiye kararları doğrultusunda alınması gereken tedbirler taşra teşkilatına ve ilgili kurumlara iletilmiştir. Bu kapsamda ceza infaz kurumlarının toplu olarak yaşanan ve insan sirkülasyonunun yoğun olduğu yerler olması ve bulaşıcı hastalıklar açısından risk taşıdığı göz önüne alındığında, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 6'ncı maddesinin 1'inci fıkrasının (f) bendi uyarınca, ceza infaz kurumlarında alınan tedbirler ile Sağlık Bakanlığı ve Bilim Kurulu'nun tavsiyeleri doğrultusunda hükümlü ve tutukluların nakilleri geçici olarak durdurulmuştur.

40. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde güvence altına alınan özel hayata ve aile yaşamına saygı hakkı başta olmak üzere mahpusların dış dünya ile iletişimlerini ilgilendiren pek çok temel hak meşru sebeplerle ölçülülük ilkesine uygun olmak kaydıyla sınırlandırılabilir. COVID-19 pandemisi ile mücadele kapsamında kamu otoritelerince halk sağlığını koruma amacı ile alınan tedbirler ölçülü, gerekli, orantılı, insan onuruna saygılı olmalı; bu tedbirler belirli bir zamanla sınırlandırılmalı ve alınan tedbirler hakkında mahpuslara anlayacakları dilde bilgi verilmelidir. Pandemi süresince Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü hem resmi internet sitesinde hem de taşra teşkilatına gönderdiği genel yazılar ile gerekli bilgilendirmeleri yapmıştır.

41. Kamu Denetçiliği Kurumu benzer nitelikte, "ailesinin ikameti yakınında bir kuruma nakil" istemli kararında "Hükümlülerin ailelerine yakın ceza infaz kurumunda barındırılmaları, ceza infaz kurumlarının kapasitesi

ve hükümlülerin yerleştirilmelerinde dikkat edilmesi gereken diğer hususlar nedeniyle maddi olarak her zaman uygun olmadığı, başvuranın talep ettiği ailesine yakın ceza infaz kurumlarının ise kapasitesinin oldukça dolu olduğu, ayrıca Ülke genelinde, ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutukluların; hastalık, disiplin, güvenlik, özellikle toplu nakiller ve tutukluların mahkeme nedeniyle yapılan sevkleri sonucu, ceza infaz kurumlarının mevcutlarının gınaşırı değişmekte olduğu, talep edilen kurumların kapasitesi, güvenliği ve hangi suç türüne ait odaların bulunduğu gibi kriterler göz önüne alınarak naklinin uygun görülmediği, bunun yanı sıra Covid-19 tedbirleri kapsamında, hükümlü ve tutukluların nakillerinin geçici olarak durdurulmuş olduğu ve ikinci bir talimata kadar kapalı ceza infaz kurumlarında kalan hükümlü, hükümözlü ve tutukluların isteğe bağlı nakil taleplerinin alınmaması, Bakanlığa gönderilmemesi ve mahallinde reddedilmesinin uygun görüldüğü, Ocak/2022'de sınırlı bir şekilde ve bir defaya mahsus olmak üzere yeni nakil taleplerinin alındığı ve sistemin tekrar taleplere kapatıldığı, bu aşamadan sonra nakil taleplerinin değerlendirilmeye alınıp alınmayacağına Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulunun hükümlü ve tutukluların nakillerine ilişkin tavsiyeleri doğrultusunda karar verilecek olduğu hususları göz önünde bulundurulduğunda, başvuranın nakil talebinin reddedilmesinin hukuka ve hakkaniyete uygun olduğu, bununla birlikte Covid-19 salgını kapsamında alınan tedbirlerin kaldırılmasını takiben, nakil taleplerinin idarece yeniden değerlendirilmesi gerektiği yönünde “Kısmen Tavsiye Kısmen Ret” değerlendirmesi yapılmıştır. Kararda Başvuranın, talep ettiği kurumlara nakledilmesi talebinin reddine; Covid-19 salgını kapsamında alınan tedbirlerin kaldırılmasını takiben, başvuranın nakil koşullarını taşıması kaydıyla, talep ettiği kurumlarda boşalma olması durumunda nakil talebinin yeniden değerlendirilmesi hususunda Adalet Bakanlığına tavsiyede bulunulmasına karar verilmiştir. (Kamu Denetçiliği Kurumu (KDK), 18.03.2022 tarihli Karar (Başvuranın, Ailesinin Bulunduğu Şanlıurfa İlindeki Uygun Bir Ceza İnfaz Kurumuna Nakil Talebi Hakkında Tavsiye Kararı), para. 24.)

42. Somut olayda başvuran belirli aralıklarla nakil talebinde bulunmuş, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü yazdığı cevabi yazılarda “talep edilen ceza infaz kurumlarının kapasitelerinin dolu olması dikkate alınarak nakli uygun görülmemiştir” değerlendirmesinde bulunmuştur. Nakil başvuruları TENSİS sistemi üzerinden alınmakta sistem başvuruları otomatik olarak değerlendirerek talep edilen Kurumların türü, kapasitesi gibi kriterleri göz önüne alarak mahkûmların taleplerini değerlendirmektedir. Ayrıca Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulunun tavsiyeleri doğrultusunda ileriki aylarda nakillerin tekrar açılması ve adı geçeninin de isteğe bağlı nakil talebinde bulunması halinde talebinin değerlendirilebileceği belirtilmiştir.

43. Somut olayın gerçekleştiği koşullar değerlendirildiğinde; ceza infaz kurumlarının kapasitelerinin üstünde mahkum barındırdığı, bu kapsamda yeni ceza infaz kurumlarının inşa edilmekte olduğu, tüm dünyada ve ülkemizde gelişen ve ölümcül sonuçları olan Covid-19 salgını kapsamında bir dizi tedbirin alındığı ve nakil taleplerinin geçici olarak durdurulduğu, belirli dönemlerde nakil taleplerinin TENSİS adı verilen online sistem üzerinden alındığı ve bu sisteme müdahale edilemediği hususları göz önüne alındığında nakil talebinin karşılanmamasının asgari şiddet düzeyini aşmadığı ve kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvurunun konusunu oluşturan nakil talebinin reddinin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,
2. Başvuru konusu iddialar bakımından KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,
3. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
4. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 06.04.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ

Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ

Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN

Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ

Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER

Üye